

Nr 95

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en datamaskinfond och anslag till statskontoret för budgetåret 1968/69, m. m., jämte motioner.

(5:e avd.)

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 9, B 17—B 19) beräknat medel för avlöningar och omkostnader vid statskontoret m. m. har Kungl. Maj:t i propositionen nr 48 lagt fram förslag om anslag för budgetåret 1968/69 till statskontoret och till viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.

Vidare har Kungl. Maj:t i samma proposition framlagt förslag om inrättande av en statens datamaskinfond.

1) **Statens datamaskinfond.** I propositionen nr 48 har Kungl. Maj:t under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 1 mars 1968 föreslagit riksdagen att besluta om inrättande av en datamaskinfond i enlighet med vad departementschefen i statsrådsprotokollet förordat.

På grundval av ett av statskontoret i samråd med riksrevisionsverket framlagt förslag behandlas i propositionen frågan om sättet för anskaffning och förvaltning av datamaskiner för statens behov.

I propositionen föreslås att ifrågavarande anskaffning skall finansieras över en central datamaskinfond, i vilken den nuvarande fonden för anskaffning av datamaskiner för högre undervisning och forskning skall inordnas. Enligt propositionen bör den nya organisationen i sin helhet gälla fr. o. m. den 1 juli 1969. Redan dessförinnan bör det föreslagna systemet dock kunna tillämpas vid anskaffning av enstaka ADB-anläggningar om det visar sig lämpligt.

Fonden skall förvaltas av statskontoret. Datamaskinerna skall mot avgift upplåtas till olika driftsmyndigheter. Dessa skall i sin tur kunna upplåta datamaskintid mot särskild taxa.

I de likalydande motionerna I: 787 av herr *Brundin m. fl.* och II: 1019 av herrar *Grebäck* och *Hagnell* har hemställts att riksdagen måtte dels i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad i motionerna anförts om en statlig utvecklingspolitik på det dataindustriella området, dels besluta att

den nuvarande fonden för datamaskiner åt högre undervisning och forskning bör bestå och ledas av en styrelse — på i motionerna antytt sätt — för vilken närmare bestämmelser utformas av Kungl. Maj:t.

Utskottet. I propositionen föreslås att en central datamaskinfond inrättas den 1 juli 1969 och att i denna inordnas den nuvarande fonden för anskaffning av datamaskiner för högre undervisning och forskning. Förslaget är motiverat med bl. a. behovet av en ytterligare samordning av den statliga anskaffningen av datamaskinutrustning (ADB-utrustning). Statskontoret skall förvalta fonden.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att den nuvarande organisationen av den administrativa databehandlingen inom statsförvaltningen har fastställts efter beslut av 1963 års riksdag. Genom denna organisation har de centrala uppgifterna på ADB-området förts samman med de allmänna rationaliseringsuppgifter som åligger statskontoret. Detta verk blev centralt organ för ADB och övertog därmed även matematikmaskinnämndens dit-tillsvarande uppgifter. Statskontorets nuvarande uppgifter i vad avser den dataadministrativa verksamheten inom statsförvaltningen innebär bl. a. att verket svarar för samordning i fråga om anskaffning och utnyttjande av datamaskiner.

Frågor rörande den matematiska databehandlingen och de organisatoriska formerna för att ge den högre utbildningen och forskningen databehandlingsresurser behandlades i proposition till 1965 års riksdag. I anledning av propositionen 1965:42 beslöts bl. a. att anskaffningen av datamaskiner till universitet och högskolor skulle finansieras över en särskild fond, i det följande benämnd universitetsfonden.

Även när det gäller uppbyggnaden och driften av datamaskinanläggningar för den högre utbildningen och forskningen har statskontoret ålagts väsentliga uppgifter. Utskottet kommer i det följande att lämna en redogörelse beträffande den nuvarande universitetsfonden.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär i förhållande till nuvarande organisation i första hand och i huvudsak ändringar avseende sådan maskinanskaffning som ej finansieras över den nuvarande universitetsfonden.

Förslaget innebär att inköps- eller hyreskostnader för datamaskiner, dock med undantag för speciellt tillverkad maskinutrustning, administrationskostnader för fondförvaltningen samt vissa initialkostnader i samband med att en datamaskinanläggning skall sättas i gång täcks med medel från en för ändamålet särskilt inrättad kapitalfond. Fonden skall på samma sätt som den nuvarande universitetsfonden byggas upp genom medelsanvisningar över riksstatens kapitalbudget och avskrivningsmedel. Den fondförvaltande myndigheten, dvs. statskontoret, skall ombesörja inköp och förhyrning av datamaskiner och mot avgift, som fastställs efter samråd med riksrevisionsverket, ställa datamaskin till den eller de myndigheters förfogande som

skall ansvara för maskinens drift. Driftsmyndigheterna kan använda maskinerna för eget behov eller — i mån av överkapacitet — upplåta maskintid till utomstående. I det senare fallet skall enligt förslaget ersättning utgå efter fastställd taxa. Taxorna vid olika anläggningar bör enligt propositionen efter samråd med riksrevisionsverket fastställas av den myndighet som driver anläggningen. Departementschefen utgår från att riksrevisionsverket efter samråd med statskontoret utarbetar riktlinjer för taxesättningen.

Utskottet anser det angeläget betona att den samordning som centralfonden avses medföra gäller anskaffningen av ADB-utrustning och upplåtande av tillgängliga ADB-anläggningar. Ansvar för lönsamheten hos de enskilda ADB-projekten kommer däremot att falla helt på den myndighet som svarar för verksamheten i fråga. Det blir, som departementschefen särskilt påpekar, denna som får bedöma om man skall välja ADB eller annan form för de aktuella arbetsuppgifterna. En bedömning som i sin tur blir beroende av vilka anslagsmedel eller andra medel som myndigheten kan disponera för ändamålet. Statskontoret får inte några direkta befogenheter i fråga om driften av anläggningarna.

Med hänsyn till bl. a. att affärsverken har ett räntabilitetskrav för sin rörelse anser departementschefen att motivet för det föreslagna fondsystemet inte har samma giltighet för affärsverken som för statsförvaltningen i övrigt. Departementschefen förordar att affärsverkens datamaskinanläggningar inte skall omfattas av datamaskinfonden och att affärsverken även i övrigt skall få självständigt handha sina datamaskinfrågor men förutsätter att samråd med statskontoret kommer att ske i stor utsträckning. Det skall åligga affärsverken att i god tid till fondförvaltaren anmäla planerade datamaskinanskaffningar och att successivt hålla fondförvaltaren informerad om tillgänglig datamaskinkapacitet.

Den ökade användningen av ADB inom statsverksamheten har medfört att antalet ADB-anläggningar ökat kraftigt. När den nuvarande organisationen för den administrativa databehandlingen fastställdes år 1963 fanns sålunda enligt propositionen ett 30-tal anläggningar. För närvarande finns ungefär 90 installerade och beställda anläggningar. På grundval av erfarenheter bl. a. från utlandet räknar statskontoret med att maskinanskaffningarna kommer att öka med 30 procent årligen under åren närmast efter 1968. En sådan ökning skulle enligt statskontoret innebära att ny- och ersättningsanskaffningar årligen behövs till ett värde av ca 90 milj. kr. inom statsförvaltningen.

Den utomordentligt snabba utvecklingen inom databehandlingsområdet kommer uppenbarligen även i fortsättningen att medföra behov av avsevärda investeringar. De betydande kostnader det här är fråga om ställer krav på ökad planmässighet och ytterligare garantier för en samordnad resursavvägning, allt i syfte att uppnå ett optimalt utnyttjande av de statliga datamaskinresurserna.

Utgångspunkten för det föreslagna och redan nu beträffande universitets- och högskoleområdet tillämpade finansieringssystemet är att kostnaderna för databehandling bör bäras av de myndigheter eller institutioner som utnyttjar en datamaskin samt att driften av datamaskiner görs ekonomiskt självbärande i den meningen att såväl drift- som kapitalkostnaderna för datamaskinanläggningarna täcks av ersättningar från nyttjarna i förhållande till den ianspråktaga tiden.

I olika sammanhang har understrukits vikten av ökat kostnadsmedvetande inom den statliga verksamheten. Genom att det föreslagna systemet innebär en öppen redovisning av kostnader som är förknippade med utnyttjandet av en datamaskin bör det kunna främja ett ökat kostnadstänkande. Systemet underlättar även den kostnadsmässiga redovisningen av program där ADB ingår, vilket utskottet ser som väsentligt med hänsyn till övergången till programbudgetering.

Även om utskottet kan ha viss förståelse för tveksamhet mot central anskaffningsanordning anser utskottet det uppenbart att förslaget om en central datamaskinfond är förknippat med sådana fördelar att det snarast möjligt bör genomföras. Utskottet biträder därför Kungl. Maj:ts förslag härom och har funnit det godtagbart att affärsverkens datamaskinanläggningar inte kommer att omfattas av den nya datamaskinfonden.

Utskottet, som i det följande behandlar frågan om den nuvarande universitetsfonden, har även i övrigt ansett sig kunna biträda vad departementschefen anfört och föreslagit. Förslaget att statskontoret skall förvalta datamaskinfonden tillstyrks sålunda av utskottet. Sambandet mellan nu ifrågasatt verksamhet och den allmänna rationaliseringsverksamhet inom statsförvaltningen som åligger statskontoret gör det naturligt att ämbetsverket blir förvaltare av datamaskinfonden och även i fortsättningen fungerar som service- och samrådsorgan på dataområdet.

I propositionen föreslås att den nuvarande universitetsfonden skall inordnas i den nya datamaskinfonden. I anledning av detta förslag vill utskottet anföra följande.

På var och en av de fem universitetsorterna finns en datamaskincentral. Finansieringen av centralernas utbyggnad samt förnyelse av datamaskinanläggningarna sker över den förutnämnda universitetsfonden som förvaltas av statskontoret.

Varje datamaskincentral står under ledning av en databehandlingsdelegation, som utgör styrelse för datamaskincentralen på orten. Chefsmyndighet för centralerna och delegationerna är statskontoret.

Med anledning av vad som anförts i motionerna I: 787 och II: 1019 samt yrkandet i dessa motioner avseende universitetsfonden har utskottets vederbörande avdelning inhämtat vissa kompletterande uppgifter rörande nuvarande förfarande vid maskinanskaffningar för högre utbildning och forskning. Det typiska tillvägagångssättet har enligt dessa uppgifter varit följande.

Databehandlingsdelegationerna eller före deras tillkomst motsvarande lokala kommittéer har fått statskontorets uppdrag att utreda de krav på kapacitet m. m. som bör ställas på ortens dataanläggning. Därvid har delegationen som basinformation haft tillgång till de bedömningar av behovsutvecklingen beträffande datamaskinresurser som på sin tid gjordes av statskontorets expertråd för matematisk ADB. Dessa bedömningar har av delegationen kompletterats med hänsyn till senare tillkomna omständigheter. Exempelvis har i Stockholm beaktats de ändrade förutsättningar som berott på samarbetet mellan försvarets forskningsanstalt och de högre läroanstalterna på orten. Delegationens utredning har utmynnat i ett förslag till kravspecifikation som överlämnats till statskontoret. Dessa specifikationer har, i allmänhet utan väsentliga ändringar, av statskontoret sänts till ett tiotal leverantörer av datautrustning, vilka inbjudits att inkomma med förslag till systemlösningar, prisuppgifter och leveransvillkor i övrigt. Statskontoret har lämnat de inkomna handlingarna till delegationen med uppdrag att föreslå maskinkonfiguration och maskinfabrikat. Delegationens förslag i ärendet har ingivits till statskontoret.

I allmänhet har förslagen föranlett en framställning från statskontoret, avgiven i samråd med universitetskanslersämbetet, till Kungl. Maj:t om bemyndigande att teckna avtal i huvudsaklig överensstämmelse med delegationens förslag beträffande konfiguration och fabrikat. I ett fall har dock statskontoret avvikit från delegationen beträffande fabrikat och i ett annat fall har statskontoret — beträffande anläggningens terminaler — föreslagit mindre anläggningar än delegationen. Nära kontakt syns ha hållits mellan statskontoret och delegationen under utredningens olika faser. Sålunda har beträffande Lund och Stockholm tjänstemän i statskontoret deltagit i delegationens arbete. Delegationerna har även, där maskinutrustning installerats, medverkat vid utformningen av regler för leveransprovning av utrustningen. Leveransprovningen har i övrigt utförts av statskontoret.

Enligt vad som anförts i statsverkspropositionen (bilaga 10, s. 333) kommer en gemensam styrelse för universitetens datamaskincentraler att inrättas fr. o. m. den 1 juli 1968. Förslag härom framfördes av statskontoret — som funnit en ökad delegering till centralerna möjlig om samordningen mellan dessa förstärks genom att de underställs en gemensam styrelse — i anslagsframställning för universitetens datamaskincentraler för budgetåret 1968/69. Den gemensamma styrelsen avses överta uppgifter från de lokala databehandlingsdelegationerna, vilka avvecklas. Vissa befogenheter, som för närvarande tillkommer chefsmyndigheten, bör enligt statskontorets framställning genom delegation försöksvis tillföras styrelsen tills erfarenheter rörande lämplig uppgiftsfördelning mellan chefsmyndigheten, den gemensamma styrelsen och de fem datamaskincentralerna vunnits. Styrelsens funktion skall i huvudsak avse samordnande uppgifter när det gäller gemensamma ekonomiska och organisatoriska frågor. Delegationernas nuva-

rande funktion som organ för löpande kontakt mellan de lokala datamaskin-användarna och driftledningen förutsätts komma att bli tillgodosedd genom lokala initiativ.

I detta sammanhang är vidare av intresse att statskontoret, i samråd med universitetskanslersämbetet, föreslagit ändrade former för prövningen av fortsatta investeringar i datamaskinutrustning för universitetens datamaskincentraler avsedda att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1969. Förslaget innebär att funktionen som chefsmyndighet för universitetens datamaskincentraler överförs från statskontoret till universitetskanslersämbetet. Behov av investeringar i datamaskinutrustning för universitets- och högskolesektorn skall redovisas till fondförvaltaren av universitetskanslersämbetet enligt samma förfarande som enligt den nu ifrågakvarande propositionen avses gälla beträffande övriga statsmyndigheter som skall omfattas av den centrala datamaskinfonden.

Utskottet förutsätter att i den nya styrelsen kommer att ingå företrädare för de centrala förvaltningarna vid de universitet och högskolor till vilka datamaskincentralerna i administrativt hänseende är knutna liksom personer med erfarenheter inom datamaskincentralernas verksamhetsområde.

Likaledes förutsätter utskottet att det kommer att åligga styrelsen att yttra sig över förslag om utökning eller ändring av maskinutrustningen vid datamaskincentralerna.

Utskottet kan alltså konstatera att en för datamaskincentralerna gemensam styrelse kommer att inrättas den 1 juli 1968 samt att Kungl. Maj:t har under prövning ett av statskontoret framlagt förslag att ämbetsverkets uppgift att vara chefsmyndighet för datamaskincentralerna skall överföras till universitetskanslersämbetet.

Under återopandande av det anförda och då det i nu förevarande proposition framlagda förslaget om att den nuvarande universitetsfonden skall inordnas i den centrala datamaskinfonden inte innebär någon ändring i sak vad gäller den högre utbildningen och forskningen avstyrker utskottet motionerna I: 787 och II: 1019 i nu förevarande avseende.

I motionerna I: 787 och II: 1019 har vidare hemställts att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionerna anförts om en statlig utvecklingspolitik på det dataindustriella området.

Motionärerna menar att förslagen i förevarande proposition är av stor näringspolitisk betydelse. Datamaskinindustrin kommer genom sina direkta och indirekta verkningar att vara en betydelsefull faktor för den industriella, finansiella och tekniska utvecklingen samt för sysselsättningen inom vårt näringsliv. Enligt motionärerna har de stora utländska dataföretagen utvecklats genom kraftigt statligt stöd i form av forsknings- och utvecklingsbidrag samt genom beställningar från statliga militära och civila myndigheter. Att inom rimliga ekonomiska och tekniska gränser ta vara på möjligheterna att i vårt land utveckla och befordra datamaskinindustri anser mo-

tionärerna angeläget. Riktlinjer för en svensk dataindustriell politik bör därför utformas av regeringen och föreläggas riksdagen. Som ytterligare skäl för detta yrkande har anförts att när vid olika tillfällen anskaffning av datamaskiner varit aktuell statskontoret inte har kunnat komma in på mera vidsträckta och framtidsbetonade utvecklingssynpunkter när det gäller datamaskinindustrin och av den beroende andra näringsgrenar i vårt land.

Vidare har frågan om beslutsformen i anskaffningsärenden berörts i motionerna, dock utan att något yrkande i frågan framställts.

Vad först beträffar sistnämnda fråga har utskottet redan i det föregående på anförda skäl tillstyrkt förslaget att det under några år såvitt gäller ADB-utrustning för högre utbildning och forskning praktiskt tillämpade anskaffningssystemet skall tillämpas även inom statsverksamheten i övrigt. Erfarenheterna av detta system, som bygger på ett nödvändigt medinflytande av driftmyndigheten, synes i allt väsentligt ha varit goda. Vid oenighet kommer liksom hittills det slutliga avgörandet att ligga hos Kungl. Maj:t.

Den i motionerna upptagna frågan om statskontorets hittillsvararande anskaffningspolitik anknyter närmast till vad riksdagens revisorer i sin till 1967 års riksdag avgivna berättelse under paragraf sju anført rörande datamaskinutrustningen vid länsstyrelsernas datakontor. Detta ärende kommer utskottet senare att behandla. I detta sammanhang vill emellertid utskottet inte underlåta framhålla att propositionsförslaget enligt utskottets mening har den betydelsefulla konsekvensen att statsverkets förhandlingsposition gentemot maskinleverantörerna förstärks och därigenom också konkurrensen mellan leverantörerna.

Utskottet vill sålunda hävda att en så långt som möjligt samordnad anskaffningsordning verkar konkurrensbefrämjande. Utskottet förutsätter att de i motionerna anförda näringspolitiska aspekterna ej skall uppfattas som förord för en ordning som begränsar konkurrens utan att motionärerna anser — i likhet med departementschefen och utskottet — att anbud skall införas på det sätt som är lämpligt med hänsyn till upphandlingens beskaffenhet och storlek samt kravet på affärsmässighet i varje särskilt fall.

I de förevarande motionerna har slutligen aktualiserats frågan att genom olika åtgärder främja en svensk dataindustriell utveckling. Enligt utskottets mening har denna fråga ej samband med de i propositionen framlagda förslagen, en uppfattning som för övrigt motionärerna syns dela. Härutinnan kan därför utskottet inskränka sig till att erinra om den till årets riksdag avlämnade propositionen nr 68, i vilken föreslås vissa åtgärder i syfte att samordna och effektivisera det statliga stöd som för närvarande i olika former utgår till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete liksom också vissa andra åtgärder.

Under återopande av det anförda avstyrker utskottet nu behandlade yrkande i motionerna I: 787 och II: 1019.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 787 och II: 1019 i vad de avser skrivelse till Kungl. Maj:t rörande statlig utvecklingspolitik på det dataindustriella området,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 787 och II: 1019 såvitt nu är i fråga beslutar om inrättande av en datamaskinfond i enlighet med vad som förordats i statsrådsprotokollet,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 787 och II: 1019 i vad de icke behandlats under 1. och 2.

2) Statskontoret: Avlöningar m. fl. anslag. I propositionen nr 48 har Kungl. Maj:t under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 1 mars 1968 föreslagit riksdagen att dels besluta om ändring av organisationen för statskontoret i enlighet med vad som förordats i statsrådsprotokollet, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsåtgärder som behövs i samband med att statskontorets militära enhet upphör, dels till Statskontoret: Avlöningar för budgetåret 1968/69 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 11 591 000 kr., dels till Statskontoret: Omkostnader för budgetåret 1968/69 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 257 000 kr., dels till Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m. för budgetåret 1968/69 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 7 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat, såvitt nu är i fråga, de likalydande motionerna I: 784 av herr *Strandberg m. fl.* samt II: 1016 av herrarna *Oskarson* och *Wennerfors* vari hemstälts att riksdagen med avslag å propositionen nr 35 angående organisation m. m. av försvarets rationaliseringsverksamhet måtte besluta att till rationaliseringsverksamhet inom försvaret för budgetåret 1968/69 under fjärde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

Utskottet. I propositionen nr 35 angående organisationen m. m. av försvarets rationaliseringsverksamhet har föreslagits bl. a. att statskontorets militära enhet skall upphöra vid utgången av juni 1968 och ersättas av ett centralt verk, försvarets rationaliseringsinstitut.

Utskottet har i sitt utlåtande nr 94 med avslag å motionerna I: 784 och II: 1016 tillstyrkt Kungl. Maj:ts i propositionen nr 35 framlagda förslag. Med erinran härom tillstyrker utskottet i nu förevarande proposition förordad ändring av statskontorets organisation. Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot att Kungl. Maj:t bemyndigas vidta de övergångsan-

ordningar som behövs i samband med att statskontorets militära enhet upphör.

De föreslagna medelsanvisningarna till avlöningar och omkostnader vid statskontoret samt till viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m. tillstyrks av utskottet.

Under återopandande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 784 och II: 1016 såvitt nu är i fråga beslutar att organisationen för statskontoret ändras i enlighet med vad som förordats i statsrådsprotokollet,

2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 784 och II: 1016 såvitt nu är i fråga bemyndigar Kungl. Maj:t att vidta de övergångsåtgärder som behövs i samband med att statskontorets militära enhet upphör,

3. att riksdagen till *Statskontoret: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 11 591 000 kr.,

4. att riksdagen till *Statskontoret: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 2 257 000 kr.,

5. att riksdagen till *Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.* för budgetåret 1968/69 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 7 000 000 kr.

Stockholm den 3 maj 1968

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström (s), Birger Andersson (s), Virgin (h), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), Nyman (fp), Mårtensson (s), Bengtson (cp), Bertil Petersson (s), Ottosson (h), Bengt Gustavsson (s), Herbert Larsson (s), Åkerlund (h), Karl-Erik Eriksson (fp) och Johan Olsson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Karlsson i Olofström (s), Blidfors (s), Almgren (s), Mellqvist (s), Mattsson (cp), Turesson (h), fröken Olsson (s), herrar Arvidson (s), Johansson i Norrköping (s), Tobé (fp), Björkman (h), Sjönell (cp), Nilsson i Kristianstad (s) och Sterne (fp).

Reservationer

1) vid *punkten 1* (Statens datamaskinfond) av herrar *Virgin* (h), *Nyman* (fp), *Bengtson* (cp), *Ottosson* (h), *Åkerlund* (h), *Karl-Erik Eriksson* (fp), *Johan Olsson* (cp), *Mattsson* (cp), *Turesson* (h), *Tobé* (fp), *Björkman* (h), *Sjönell* (cp) och *Sterne* (fp) som anser att utskottet bort tillstyrka i motionerna I: 787 och II: 1019 framställt yrkande avseende fondens för datamaskiner för högre undervisning och forskning ställning och att därför

dels den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med »Utskottet förutsätter» och slutar med »förevarande avseende» bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening är uppgifterna för och sammansättningen av den i statsverkspropositionen aviserade styrelsen oklara. Även vad beträffar statskontorets förslag om universitetskanslersämbetets uppgift att vara chefsmyndighet för universitetens datacentraler föreligger osäkerhet. Med hänsyn härtill anser utskottet övervägande skäl tala mot att universitetsfonden nu inordnas i den centrala datamaskinfonden.

Därtill kommer att utskottet helt kan dela motionärernas uppfattning att lika väl som affärsverken ej skall omfattas av den centrala datafonden övertygande skäl kan anföras för att universiteten och högskolorna skall ha en i förhållande till denna fristående ställning. Mot sammanslagning av de två fonderna anser utskottet särskilt tala att det torde finnas risk för att universitetens och högskolornas behov av datamaskinutrustning inte kommer att kunna i erforderlig grad bli tillgodosedda inom en gemensam fond.

Sammanfattningsvis anser sålunda utskottet att universitetsfonden bör bestå tills vidare och i vart fall intill dess erfarenheter vunnits av hur ovan nämnda styrelse kommer att verka liksom av förhållandena sedan universitetskanslersämbetet eventuellt från statskontoret övertagit uppgiften att vara chefsmyndighet. Utskottet förutsätter att riksdagen blir i tillfälle att ta ställning till statskontorets förslag härom.

Under återopande av det anförda tillstyrker utskottet motionerna I: 787 och II: 1019 i nu förevarande avseende.»

dels utskottets hemställan under 2. bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 787 och II: 1019 såvitt nu är i fråga beslutar om inrättande av en datamaskinfond i enlighet med vad som förordats i statsrådsprotokollet, dock att i denna fond icke skall inordnas den nuvarande fonden för anskaffning av datamaskiner för högre undervisning och forskning.»

2) vid *punkten 2* (Statskontoret: Avlöningar m. fl. anslag) av herrar *Virgin* (h), *Ottosson* (h), *Åkerlund* (h), *Turesson* (h) och *Björkman* (h) som under förutsättning av bifall till den vid utskottets utlåtande nr 94 fogade reservationen anser att

dels det stycke i utskottets yttrande som på s. 8 börjar med »Utskottet har» och på s. 9 slutar med »enhet upphör» bort ha följande lydelse:

»I sitt utlåtande nr 94 i anledning av propositionen nr 35 och de i anslutning till denna väckta motionerna I: 784 och II: 1016 har utskottet avstyrkt Kungl. Maj:ts i nämnda proposition framställda förslag att statskontorets militära enhet skall upphöra med utgången av juni månad 1968. Utskottet har vidare förutsatt att kostnaderna för statskontorets militära enhet och dess verksamhet skall bestridas från det av utskottet under fjärde huvudtiteln föreslagna anslaget till rationaliseringsverksamhet inom försvaret.»

dels utskottets hemställan under 1. bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen med bifall till motionerna I: 784 och II: 1016 såvitt nu är i fråga avslår i statsrådsprotokollet förordad ändring av statskontorets organisation,»

dels utskottets hemställan under 2. under förutsättning av bifall till yrkandet beträffande 1. bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen i anledning av motionerna I: 784 och II: 1016 såvitt nu är i fråga beslutar att icke lämna Kungl. Maj:t begärt bemyndigande att vidta vissa övergångsanordningar,»

Särskilt yttrande

vid *punkten 1* (Statens datamaskinfond) av herrar *Virgin* (h), *Nyman* (fp), *Bengtson* (cp), *Ottosson* (h), *Åkerlund* (h), *Karl-Erik Eriksson* (fp), *Johan Olsson* (cp), *Turesson* (h), *Tobé* (fp), *Björkman* (h), *Sjönell* (cp) och *Sterne* (fp) som anfört:

»Datamaskinindustrin kommer genom sina direkta och indirekta verkningar att vara en betydelsefull faktor för den industriella, finansiella och tekniska utvecklingen samt för sysselsättningen inom vårt näringsliv. För svensk industriell utveckling och sysselsättning synes det därför vara angeläget att få åtminstone vissa delar av den industrin att utvecklas också i vårt land. För närvarande är dataindustrin i andra länder koncentrerad till ett fåtal stora företag. Dessa dataföretag har utvecklats genom kraftigt statligt stöd i form av forsknings- och utvecklingsbidrag samt genom beställningar från statliga, militära och civila myndigheter.

Det är angeläget att vi på svensk sida inom rimliga ekonomiska och tekniska gränser tar vara på möjligheterna att utveckla och befordra datamaskinindustrin även i vårt land, där förutsättningarna synes vara stora genom de insatser som redan gjorts inom dataområdet av flera svenska företag. Frågan är icke minst viktig ur beredskapssynpunkt och för försvarets utveckling av teknisk utrustning, där elektroniken ingår som en betydelsefull del.»